

Petitie voor voedselsoevereiniteit en klimaatrechtvaardigheid

- Analyse en voorstellen om de ‘vergeten’ voedsel-, energie- en klimaatcrises aan te pakken

De petitie werd eerder aan de Tweede Kamer en betrokken ministeries gestuurd door Werkgroep Voedselrechtvaardigheid, die campagne voert rond de petitie.

Update en ondertekenaars per november 2019. U kunt deze petitie ondersteunen door een mail aan guusgeurts@yahoo.com. Suggesties ter verbetering zijn ook welkom. Alvast bedankt daarvoor!

In dit document doen wij voorstellen voor een rechtvaardiger handels-, landbouw-, klimaat- en energiebeleid. Het voorkomen van een desastreuze klimaatverandering, de bescherming van het recht op voedsel en het recht op levensonderhoud van boeren, herders en inheemse volkeren, hebben alles te maken met de politieke keuze voor concurrentie op de wereldmarkt binnen de WTO en andere vrijhandelsverdragen. Daarom stellen wij maatregelen voor op al deze gebieden.

Wij deden dit eerder in november 2011 omdat destijds cruciale beslissingen genomen werden over de voorziening in basisbehoeften en de toekomst van onze planeet. Zo werd de VN-klimaattop in Durban Zuid-Afrika gehouden van 28 november t/m 9 december 2011 en was er een ministeriële WTO-top in Genève van 15 t/m 17 december. Ook stond het thema voedsel op de agenda van de G20 op 3 en 4 november, en werd er vanaf 12 oktober gesproken over de voorstellen voor een nieuw Europees gemeenschappelijk landbouwbeleid, wat ging gelden voor de periode van 2014 tot 2020.

Update april 2019: ondanks dat er vorderingen zijn gemaakt op klimaatgebied zoals tijdens de klimaattop in Parijs in 2015, is de urgentie van deze voorstellen nog groter dan in 2011. Dit najaar is er een nieuwe klimaattop in Madrid. Het afsluiten van vrijhandelsverdragen zoals CETA en met Mercosur gaat full speed door. Ook nu wordt er onderhandeld over een nieuw Europees gemeenschappelijk landbouwbeleid, dat gaat gelden vanaf 2021 tot 2027.

Daarom zeggen wij NEE tegen:

- De EU-handelstrategieën *Trade, Growth and World Affairs (2010)* en *Trade for all (2015)*¹. Deze – voor het publiek onbekende – strategieën lijken geschreven om de winsten van Europese multinationals te maximaliseren, maar leiden tot een sociale en milieucatastrofe binnen en buiten de EU. Binnen deze strategieën worden toegang tot markten en grondstoffen buiten Europa als ‘grondrechten’ beschouwd en herleven koloniale tijden. Daarbij leidt de politieke keuze voor concurrentie op de wereldmarkt ertoe dat effectief Europees beleid binnen andere beleidsterreinen – zoals landbouw, klimaat, energie en biodiversiteit – onmogelijk wordt gemaakt. Iedere milieumaatregel verzwakt dan namelijk de internationale concurrentiepositie.
- De liberalisering van de handel in landbouwproducten; een politieke keuze die (pas) zo’n 25 (WTO en EU) tot 30 jaar (Wereldbank, IMF) geleden gemaakt is. Daarvoor realiseerde politici zich wel dat landbouw en vrijhandel niet samengaan, omdat boeren alleen duurzaam kunnen produceren voor een kostendekkende prijs. Dit is onmogelijk zonder regulering van de markt.
- Deze vrijhandelsakkoorden omdat deze ook leiden tot toegang tot - en voortdurende uitputting van natuurlijke hulpbronnen (in ontwikkelingslanden) zoals land, water, mineralen en energie om luxeproducten te produceren voor de happy few met koopkracht, in plaats van de voorziening in basisbehoeften voor iedereen, nu en in de toekomst.
- Misleidende ‘oplossingen’ zoals zelfregulering – met vrijwillige en weinigzeggende criteria – door het bedrijfsleven (b.v. binnen ronde tafels voor soja (RTRS) en palmolie (RSPO)) in plaats van bindende sociale en milieuwetgeving, bescherming van mensenrechten en marktregulering.
- Onrechtvaardige en ineffectieve ‘klimaatoplossingen’ als het CO₂-emissiehandel, biobrandstoffen, boomplantages in ontwikkelingslanden en het *Clean Development Mechanism*, waarmee ontwikkelde landen hun verantwoordelijkheid om hun energieverbruik drastisch te verminderen ontlopen.

Binnen het Parijs-klimaatakkoord uit 2015 is afgesproken dat de temperatuur maximaal mag stijgen met 2 °C en liefst 1,5 °C. Maar deze doelstelling gaat niet gepaard met bindende maatregelen. Volgens het IPCC kan de temperatuur in 2100 stijgen van 0,3 tot 4,8 °C, afhankelijk van al dan niet voldoende effectief ingrijpen. Een stijging van 1,5 tot 2 °C kan echter al leiden tot

een onomkeerbare situatie.² Kleinschalige boeren in ontwikkelingslanden krijgen al te maken met grootste negatieve gevolgen van deze klimaatverandering. Een deel van hen wordt ook nog van hun land verjaagd door dit soort 'klimaat-maatregelen', waarmee ontwikkelde landen hun verantwoordelijkheid ontlopen.

Tot nu toe hadden argumenten voor een politieke verandering die tot een ecologisch verantwoorde en sociaal rechtvaardige toekomst voor een ieder zouden kunnen leiden, weinig tot geen effect. De lobbymacht van grote multinationale bedrijven op de (inter)nationale overheden is te groot, de moed van politici om te ver af te wijken van *Business as Usual* is te klein, en het geloof in de neoliberale 'wereldreligie' is onaangetast ondanks de economische, sociale en ecologische crises waar we midden in zitten. We doen echter een dringend beroep op u om de zaken goedschiks aan te pakken nu het nog kan binnen het klimaatbeleid, de noodzakelijke regulering van de wereldhandel en het Europese landbouwbeleid.

Wij stellen voor dat de Nederlandse regering haar inzet - binnen de EU - als volgt wijzigt:

Voedselsoevereiniteit binnen landbouw- en handelsbeleid:

- Binnen de WTO zijn de eerder jaren voortslepene onderhandelingen in de *Doha Development Round* gelukkig afgebroken, maar is er nog geen sprake van effectief *eerlijk* handelsbeleid. Zo dient het *Agreement on Agriculture* over vrijhandel in de landbouw drastisch hervormd te worden, zodat voedselsoevereiniteit en respect voor mensenrechten maatgevend worden³ (zie hierna bij *GLB voor de specifieke maatregelen*).
- Europa stopt met opdringen van de liberalisering van de landbouw binnen bilaterale en regionale handelsverdragen met de armste ontwikkelingslanden, zoals de *Economic Partnership Agreements* met de Europese oud-koloniën de zogenaamde ACP-landen.
- Ontwikkelingslanden mogen zo snel mogelijk hun importheffingen verhogen om zodoende hun voedselproductie via eigen boeren te beschermen. De Wereldbank en het IMF schrappen deze eisen tot liberalisering uit hun 'hervormingsprogramma's'.
- Handelsverdragen en het Europese Gemeenschappelijk LandbouwBeleid (GLB) voor de periode 2021 – 2027, worden dusdanig hervormd dat Europa zoveel mogelijk zelfvoorzienend wordt op gebied van voedsel, veevoer, hout, textiel en energie. Dat kan via:
 - o Importheffingen en productiebeheersing worden behouden of ingevoerd voor alle landbouwproducten zodat boeren kostendekkend betaald krijgen, en alle handelsversturende inkomens- en exportsubsidies kunnen worden afgeschaft.
 - o Zo wordt – ook verkapte – dumping in ontwikkelingslanden voorkomen én kunnen Europese boeren de alternatieven produceren voor producten (als soja, palmolie) die nu nog worden ingevoerd en leiden tot grote sociale- en ecologische problemen in het mondiale Zuiden.
 - o Gecombineerd met hogere milieu- en dierenwelzijnseisen aan boeren én Europese ecotaxen, zal dit leiden tot een internalisering van alle kosten in de prijs aan de consument.
 - o De € 25 miljard die zo wordt bespaard op het GLB⁴ wordt ingezet voor stimulering van agroecologische, regionale landbouw en verwerking, korte ketens tussen boer en consument, voor verhoging van organische stof in de bodem, en voor gedecentraliseerde duurzame energieopwekking in Europa en in ontwikkelingslanden.
- Europese bedrijven en beleggingsfondsen wordt verboden land op te kopen in ontwikkelingslanden, om zo de Europese bijdrage aan de huidige *landgrab* te stoppen.
- Een hernieuwde EU-handelsstrategie moet leiden tot eerlijke handel met ontwikkelingslanden, een meer zelfvoorzienend Europa, een kringlooeconomie met een drastisch lager energieverbruik en meer werkgelegenheid. Ontwikkelingslanden krijgen dan een groot deel van hun markten en natuurlijke hulpbronnen terug voor hun eigen ontwikkeling, in een door henzelf gekozen tempo.

Klimaatrechtvaardigheid en energiezekerheid:

- De EU brengt het gebruik van fossiele brandstoffen en de uitstoot van broeikasgas t.o.v. 1990 met 50% terug voor 2017 (*nu 2020*). Dit komt overeen met de voorstellen binnen de internationale

‘Overeenkomst van het volk’, opgesteld in 2010 in Bolivia. ⁵ Hiertoe worden de volgende maatregelen genomen:

- het *Clean Development Mechanism* en CO₂-emissiehandel (ETS) worden afgeschaft omdat ze niet effectief zijn en zelfs negatieve effecten hebben;
- de Europese ecotaxen op fossiele brandstoffen worden drastisch verhoogd (en de belasting op arbeid wordt verlaagd), dit kan ook in de vorm van een CO₂-tax; ⁶
- de subsidies op fossiele brandstoffen worden afgeschaft (in NL € 7,6 miljard per jaar⁷);
- er gaat geen overheidsgeld meer naar aanleg van snelwegen, zeehavens en vliegvelden;
- de overheidsinvesteringen in het openbaar vervoer worden sterk uitgebreid;
- ook de zeevaart en luchtvaart krijgen te maken met drastische reductieverplichtingen voor hun uitstoot van broeikasgassen;
- stimuleren en invoeren van decentrale duurzame elektriciteitsproductie door burgers en coöperatieven voor kostendeckende prijzen in Nederland en de EU, (mede geïnspireerd door het Duitse *feed-in-tarief* systeem);
- de bouw van Nederlandse (en Europese) kolencentrales wordt gestaakt, de al in werking zijnde kolencentrales worden zo snel mogelijk (uiterlijk in 2020) gesloten;
- er komt een Europees importverbod op olie(producten) afkomstig van teerzanden;
- 50 tot 75% van de mondiale uitstoot van broeikasgassen kan worden voorkomen of vastgelegd door: het organische stofgehalte in landbouwgronden te verhogen, de intensieve veehouderij te beëindigen en over te gaan naar gemengde bedrijven, over te gaan naar geregionaliseerde voedselproductie, en door ontbossing en natuurvernietiging voor aanleg van plantages van exportgewassen en veeranches te stoppen.⁸
- de Europese biobrandstoffenrichtlijn (10% biobrandstof in 2020) wordt afgeschaft, tevens wordt de import van biobrandstoffen uit ontwikkelingslanden verboden.

Stoppen van de Nederlandse en Europese schending van mensenrechten en een einde aan *green washing*:

- Er wordt een parlementaire enquête (of onderzoek) uitgevoerd naar de huidige en toekomstige schending van mensenrechten als gevolg van het afsluiten van bilaterale- en regionale vrijhandelsverdragen, de WTO-verdragen, en de programma's van Wereldbank en IMF. Dit betreft met name het recht op voedsel, water en levensonderhoud. Nederland en de EU passen deze verdragen zo aan dat mensenrechtenschendingen niet langer voorkomen.
- Idem voor de mogelijke negatieve effecten van Nederlands en Europees klimaatbeleid in *the Global South*.
- Multinationals die via winning van grondstoffen, productie, import of handel bijdragen aan mensenrechtenschendingen in landen buiten Europa, worden hiervoor strafrechtelijk aansprakelijk gesteld, in het land van herkomst en/of het land waar het misdrijf is begaan. Dit kan via een bindend VN-verdrag over mensenrechten en bedrijfsleven waarover sinds 2014 wordt onderhandeld.⁹
- *Specifieke eis aan maatschappelijke organisaties*: Het Wereldnatuurfonds en Solidaridad trekken zich terug uit de *Round Table on Responsible Soy* en *Roundtable on Sustainable Palm Oil*.
- De Nederlandse overheid stopt de subsidiering aan genoemde *greenwash*-platforms. Ook de €100 miljoen aan overheidssubsidies aan het Initiatief Duurzame Handel worden drastisch teruggebracht en de programma's op gebied van soja, palmolie, suikerriet, tropisch hout en kweekvis worden gestaakt. Grootschalige import van deze producten is niet duurzaam mogelijk ¹⁰, en de IDH geeft importerende bedrijven onterecht een groen imago met belastinggeld.
- Om het huidige misbruik door het bedrijfsleven van de term 'duurzaam' te voorkomen wordt via een brede maatschappelijke discussie vastgesteld welke (bindende) criteria hiervoor gelden. Deze criteria gelden ook voor alle aankopen door de nationale, provinciale en lokale overheid. Enkele suggesties: geen (indirecte) schending van mensenrechten, sluitende kringlopen van mineralen en zoet water, geen natuurvernietiging en geen verdrijving van boeren, herders en inheemse volkeren van hun land – inclusief door indirecte verandering van landgebruik, zo min

mogelijk gebruik van fossiele brandstoffen, geen genetische manipulatie, respect voor het soorteigen gedrag van dieren in de veehouderij, en een zo laag mogelijke ecologische voetafdruk.

Voordelen van deze voorstellen

Door een veel meer zelfvoorzienend Europa (voedsel, veevoer, energie, hout, textiel en vezels), krijgen boeren in ontwikkelingslanden hun lokale markten en natuurlijke hulpbronnen terug voor hun eigen voedselproductie en levensonderhoud. De noodzaak om naar sloppenwijken of naar het Westen te migreren zal hierdoor afnemen. Deze grotere Europese zelfvoorziening en een drastische Europese energiebesparing, bieden ook de beste waarborg op toekomstige Europese voedsel- en energiezekerheid, biedt boeren in Noord en Zuid kostendekkende prijzen en consumenten eerlijke prijzen voor rechtvaardige en ecologische producten. Het levert ook veel nieuwe banen op in de (regionale) verwerkende industrie en handel. Kringlopen van steeds schaarser worden mineralen en zoet water worden gesloten, de Europese bijdrage aan klimaatverandering neemt drastisch af, de Europese bijdrage aan natuurvernietiging in ontwikkelingslanden wordt gestopt, en het Europese landbouwbudget wordt veel effectiever ingezet. Maar vooral: Europa neemt haar verantwoordelijkheid en maakt zoveel mogelijk een einde aan het schenden van de mensenrechten op voedsel, water en levensonderhoud van mensen binnen en buiten Europa.

Deze voorstellen worden per 28 november 2019 ondersteund door 42 maatschappelijke organisaties en bedrijven en 274 burgers in binnen- en buitenland.

Voor ondersteuners en de petitie (per augustus 2019) zie: <https://www.supermacht.nl/wp-content/uploads/190822-Update-Petitie-voor-voedselsoevereiniteit-en-klimaatrechtvaardigheid.pdf>

Oproep tot ondersteuning

Ondanks dat er vorderingen zijn gemaakt op klimaatgebied zoals tijdens de klimaatop in Parijs in 2015, is de urgentie van deze voorstellen alleen maar groter geworden sinds 2011. De link tussen de natuurvernietiging in the Global South en de Europese import van luxeproducten als rundvlees, soja, palmolie en biobrandstoffen wordt ook steeds duidelijker. Zeker nadat president Bolsonaro in Brazilië de bescherming van de Amazone en andere natuurgebieden en de daar levende inheemse volkeren en kleine boeren heeft opgeheven. Nog steeds worden er milieu- en landrechtenactivisten en leiders van inheemse volkeren vermoord en geïntimideerd.

Ondertussen gaat de EU door met het afsluiten van vrijhandelsverdragen zoals met Mercosur, Canada (CETA), VS (TTIP-light) en Indonesië. En ook nu wordt er onderhandeld over een nieuw Europees gemeenschappelijk landbouwbeleid (GLB), dat gaat gelden vanaf 2021 tot 2027. Sinds 1994 is dat GLB geheel afgestemd op dit vrijhandelsbeleid, en daardoor niet effectief voor boeren in de gehele wereld.

Dus hierbij een oproep om deze petitie te ondersteunen als u of uw organisatie dat nog niet gedaan heeft. U kunt dat doen door een email te sturen aan guusgeurts@yahoo.com.

Ter informatie: Deze petitie werd opgesteld door Werkgroep Voedselrechtvaardigheid en naar de Nederlandse Tweede Kamer en betrokken ministeries gestuurd in 2011. De petitie werd kracht bijgezet door diverse acties waaronder het vasten door diverse mensen. Zie voor meer informatie over deze campagne inclusief petitie met ondersteuners, brief aan de politiek, het verloop van de acties en de media-aandacht: <https://www.supermacht.nl/wp-content/uploads/190822-Petitie-acties-media-Voedselsoevereiniteit-en-Klimaatrechtvaardigheid.pdf>

Alvast bedankt voor uw steun!

Contact:

Werkgroep Voedselrechtvaardigheid: <https://www.facebook.com/voedselrechtvaardigheid/>

Guus Geurts

guusgeurts@yahoo.com

28 november 2019

-
- ¹ *Trade, Growth and World Affairs – Trade policy as a core component of the EU's 2020 strategy*, European Commission DG Trade, November 2010, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2010/november/tradoc_146955.pdf
Trade for all - Towards a more responsible trade and investment policy, European Commission DG Trade 2015, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2015/october/tradoc_153846.pdf
- ² IPCC-cijfers in De opwarming van de aarde (2018), zie: <https://www.klimaat.be/nl-be/klimaatverandering/oorzaken/een-geleidelijke-opwarming>
IPCC-rapport over opwarming van de aarde tot 1,5 °C, KNMI (2018), zie: <https://www.knmi.nl/over-het-knmi/nieuws/ipcc-rapport-over-opwarming-van-de-aarde-tot-1-5-c>
Bron 2011: *The Cancún Agreement: Not Worth Cheering*, Friends of the Earth Europe, 20 december 2010, pagina 2, zie: http://www.foeeurope.org/climate/download/Cancun_20_12_2010.pdf
- ³ *Rebuilding the WTO Agreement on Agriculture on food sovereignty*, Jacques Berthelot, Solidarité, 30 mei 2011, zie: <http://solidarite.asso.fr/IMG/pdf/Rebuilding-the-Agreement-on-Agriculture-on-food-sovereignty.pdf>
- ⁴ *Assessment of the budgetary effects of the 'New Policy'*, JM Boussard and others, December 2010, pag. 8, zie: <https://www.aardeboerconsument.nl/wp/wp-content/uploads/2008/11/10-12-13-budget-21-dec.doc>
- ⁵ De *Overeenkomst van het Volk* werd opgesteld is tijdens *The World People's Conference on Climate Change and the Rights of Mother Earth* in Bolivia in 2010. Zie: <http://pwccc.wordpress.com/support/>
- ⁶ *Economische gevolgen CO2-belasting zijn te overzien*, DNBulletin, 30 oktober 2018, zie: <https://www.dnb.nl/nieuws/nieuwsoverzicht-en-archieef/DNBulletin2018/dnb379743.jsp>
Economen willen CO2-heffing voor bedrijven: 'Klimaatakkoord stelt teleur', NOS, 25 januari 2019, zie: <https://nos.nl/artikel/2269005-economen-willen-co2-heffing-voor-bedrijven-klimaatakkoord-stelt-teleur.html>
- ⁷ *'Nederland subsidieert fossiele sector jaarlijks met 7,6 miljard'*, Flux Energie, 28-09-2017, zie: <https://www.fluxenergie.nl/nederland-subsidieert-fossiele-sector-jaarlijks-met-76-miljard/?gdpr=accept>
- ⁸ Zie: *Small scale sustainable farmers are cooling down the Earth*, GRAIN en Via Campesina Views, 10 December 2009: <https://www.grain.org/en/article/4163-small-scale-sustainable-farmers-are-cooling-down-the-earth> en *Small scale sustainable farmers are cooling down the Earth*, La Via Campesina 9 November 2007: <https://viacampesina.org/en/small-scale-sustainable-farmers-are-cooling-down-the-earth/>
- ⁹ <https://www.somo.nl/nl/onderwerp/business-human-rights/> en *EU stapt uit onderhandeling mensenrechten verdrag*, Duurzaamnieuws, 12 maart 2019, zie: <https://www.duurzaamnieuws.nl/eu-stapt-uit-mensenrechten-verdrag/>
- ¹⁰ Milieudefensie roept banken op te stoppen met het financieren van palmolie, Een Vandaag, 2 juli 2018, zie: <https://eenvandaag.avrotros.nl/item/milieudefensie-roept-banken-op-te-stoppen-met-het-financieren-van-palmolie/>
Verslag workshop *Verduurzaming van de importen van soja of zo grootmogelijke Europese zelfvoorziening van eiwitgewassen*, maart 2016, zie: <https://www.voedselnders.nl/wp-content/uploads/2016/02/2H.pdf>